

[tps://www.dw.com/uk/україна-на-88-му-місці-в-глобальному-рейтингу-якості-життя/a-45497261](https://www.dw.com/uk/україна-на-88-му-місці-в-глобальному-рейтингу-якості-життя/a-45497261)

1. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020»: цілі, напрями, пріоритети [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com\\_content&view=article&id=782:strategiya-ukrajina-2020&catid=8&Itemid=350](http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=782:strategiya-ukrajina-2020&catid=8&Itemid=350)

2. Дослідження виконано в рамках реалізації модуля “Eu- ropean business models: transformation, harmonization and implementation in Ukraine” (№ 587138-EPP-1-2017-1-UA-EP- PJMO-MODULE) відповідно до умов отриманого гранту Jean Monnet Fund між НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського» та Виконавчою агенцією з освіти, аудіовізуальної політики та культури (Європейська комісія). Викладені положення авторів можуть не співпадати з офіційною позицією ЄС, ЄК, КПІ імені Ігоря Сікорського.

**Маначинська Ю.,**

*к.е.н., доцент, Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету*

**Євдошак В.,**

*к.е.н., доцент, Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету*

**ОЦІНКА ВАРТОСТІ АГРОБІЗНЕСУ В УМОВАХ ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНА – ЄС  
ESTIMATING THE COST OF AGRICULTURAL BUSINESS UNDER THE EU-UKRAINE PARTNERSHIP**

**Анотація.** Розглянуто актуальні підходи до оцінки вартості вітчизняних аграрних підприємств з метою залучення іноземних інвестицій в рамках партнерства Україна - ЄС. Надана характеристика існуючих методів оцінки вартості підприємства, зокрема: дохідного, витратного та порівняльного. Особлива увага приділена витратному методу оцінки вартості агробізнесу в Україні. Зосередже-

но увагу на структурній переорієнтації звітності в рамках актуарної складової для здійснення на її основі оцінки економічного потенціалу.

**Ключові слова:** оцінка, вартість, актуарний облік, 5D-актуарна звітність

**Anotation:** *In theses are disclosed actual approaches to the estimation of the value domestic agricultural enterprises with the purpose of attracting foreign investments within the framework of Ukraine – EU partnership. The author analyzed the characteristics of existing methods of valuation business: income, expense and comparative. The author focused on the cost method of valuing agricultural business in Ukraine. The emphasis has been placed on the structural reorientation of reporting within the framework of the actuarial component for the implementation of its evaluation of economic potential.*

**Keywords:** *estimation, cost, actuarial accounting, 5D-actuarial reporting*

Україна є пріоритетним партнером Європейського Союзу. Відносини між ЄС та нашою державою розвиваються також у контексті Східного партнерства. Угода про асоціацію є головним інструментом для зближення ЄС та України: вона сприяє розвитку міцніших економічних зв'язків та повазі до спільних цінностей. ЄС підтримує інтеграцію України до Європейського дослідницького простору. Для цього було ухвалено рішення про асоціацію України із програмою Горизонт 2020 та додатковими дослідницькими програми [1].

Стабільний розвиток економіки України та вітчизняних підприємств потребує постійних капіталовкладень. Партнерство Україна – ЄС сприятиме такому розвитку в майбутньому. Проте для того, щоб зацікавити іноземного інвестора необхідно, щоб система бухгалтерського обліку узагальнена у звітності надавала комплексну та об'єктивну інформацію про економічний потенціал підприємства. Саме така інформація цікавить іноземного інвестора, адже він може побачити перспективу зміни майна та джерел його формування у прогностичному періоді. Але традиційна система бухгалтерського обліку не здатна надати таку облікову інформацію, оскільки базується на фіксації облікової інформації про факти господарського життя минулих по-

дій. Тобто національна система обліку не надає інформацію про перспективу зміни вартості бізнесу у майбутньому.

Активна співпраця України з Європейським Союзом продовжується в рамках конкурсів програми Erasmus на 2019 рік. За результатами звернення України до ЄС отримано окреме вікно фінансування для України на два останні конкурси програми Erasmus+ 2019 – 2020 рр. на напрямки КА1: Міжнародна кредитна мобільність (2,5 млн. євро), КА2: Розвиток потенціалу вищої освіти (2 млн. євро) і Жан Моне (0,5 млн. євро) [3].

У січні 2020 року в Україну має приїхати офіційна місія Європейської комісії для оцінки правової, інституційної та технічної інфраструктури, необхідної для приєднання нашої країни до цифрового співтовариства ЄС. Про це на пресконференції в Укрінформі на тему «Підсумки Ради асоціації Україна-ЄС: євроінтеграційний порядок денний на 2019 рік» заявила генеральний директор Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції [2]. Така країна Європейської співдружності, як Франція активно впроваджує у практику застосування підприємствами сучасний вид бухгалтерського обліку – актуарний. Саме актуарний облік, на думку французького вченого Ж.Рішара це система, яка використовує метод подвійного запису та надає інформацію про зміни ринкової вартості підприємства. На думку зарубіжного вченого, теоретична ринкова оцінка суттєво відрізняється від динамічної оцінки, яка представлена у Звіті про фінансовий стан (Балансі) підприємства.

Також Ж.Рішар заперечує два наступних твердження: - хоча бухгалтерський облік не може слугувати для оцінки ринкової вартості майна, проте він не втрачає своєї корисності для оцінки періодичної ефективності та своєї наукової значимості;

- бухгалтерський облік здатен відобразити ринкову вартість підприємств (як комплекс активів), якщо він спеціально призначений для цієї цілі [4, с.90].

Найбільш інвестиційно-привабливим в Україні виступає аграрний сектор економіки. Вітчизняні сільськогосподарські підприємства володіють надзвичайно потужним, прихованим майновим потенціалом. Саме сільське господарство потребує постійного залучення необхідного обсягу капіталовкладень. В рамках активної співпраці та партнерства Україна-ЄС зростає необхідність підвищення інформативності облікової інформації, що узагальнена в системі звітності. Традиційна облікова система потребує зміни підходів та кардинального переосмислення існуючих облікових концепцій. За таких обставин пріоритетною

стає інноваційна 5D-парадигма актуарного обліку та звітності, та побудована на її основі система методичного інструментарію оцінки вартості бізнесу.

На нашу думку, саме перспективна ринкова вартість бізнесу із системи актуарного обліку слугує ефективною основою для проведення об'єктивної оцінки за допомогою традиційного методичного інструментарію. В якості такої інструментарію слугують основні підходи та методи оцінки вартості бізнесу, а саме: дохідний, витратний та порівняльний підходи.

Кожен метод оцінки передбачає попередній аналіз відповідної інформаційної бази та відповідний алгоритм розрахунків. Всі методи оцінки дають можливість визначити вартість бізнесу на конкретну дату та всі методи є ринковими, оскільки враховують ринкову кон'юнктуру, ринкові сподівання інвесторів, ринкові ризики пов'язані з оцінюваним бізнесом, та перспективну «реакцію» ринку при угодах купівлі-продажу з об'єктом оцінки [5, с.108].

Для того, щоб обрати найбільш ефективний метод оцінки на основі інформаційної бази актуарного обліку охарактеризуємо більш детально кожен із традиційних методів оцінки. Зарубіжні вчені [4; 6] досить часто пропонують застосовувати дохідний підхід для оцінки вартості бізнесу.

Дохідний підхід – це визначення поточної вартості майбутніх доходів, які, як очікується, принесе наступний продаж власності. В цьому випадку використовується оціночний принцип очікування [5, с.108].

А.І. Шигаєв зазначає, що нова система актуарного обліку та звітності створює інформаційну базу для реалізації в рамках дохідного підходу особливої концепції оцінки вартості, у відповідності до якої вартість комерційної організації є функцією майбутніх результатів її господарської діяльності та визначається виходячи із балансової вартості її власного капіталу і сукупного фінансового результату її діяльності. При оцінці вартості підприємства виходячи із відображеної в Актуарному балансі (Актуарному звіті про фінансовий стан) вартості її власного капіталу вчений пропонує використовувати наступні моделі:

- модель аномального зростання прибутку;
  - модель аномального зростання операційного прибутку
- [6, с.131].

Дохідний підхід включає наступні методи оцінки:

- метод капіталізації доходу;
- метод дисконтування грошових потоків.

У відповідності до методу капіталізації доходу ринкова вартість бізнесу обчислюється на базі співвідношення між чистою вартістю бізнесу та коефіцієнтом капіталізації. У свою чергу метод дисконтування грошових потоків базується на прогнозуванні потоків від даного бізнесу, які потім дисконтуються за ставкою дисконту, яка відповідає ставці дисконту, що потрібна інвестору [5, с.112].

Ж. Рішар досліджуючи зміст актуарного обліку (або бухгалтерського обліку в цілях оцінки майна, що продається в комплексі) зазначає, що для визначення і порівняння дисконтованої вартості будь-якого підприємства у будь-які моменти часу об'єктивним інформаційним підґрунтям слугує Актуарний баланс. При цьому дисконтована вартість у певний момент часу рівна сумі дисконтованих чистих грошових потоків, які можуть бути отримані у майбутньому од вкладень капіталу. А чисті грошові потоки обчислюються як різниця між грошовими надходженнями (чистим доходом від продажу) та грошовими виплатами, які пов'язані з цими продажами (закупівля сировини, оплата послуг, робоча сила тощо). Ставкою дисконтування виступає процент нормальної ментальності для даного періоду та даного підприємства [4, с.90 – 91].

Але, як альтернативу на протипагу дохідному підходу можуть використовуватися витратний та порівняльний підходи.

Порівняльний підхід до оцінки вартості бізнесу включає такі методи: метод ринку капіталу; метод угод; метод галузевих коефіцієнтів. Метод ринку капіталу базується на ринкових цінах акцій аналогічних компаній. Інвестор діючи за принципом заміщення (або альтернативної інвестиції), може інвестувати або в ці компанії, або в компанію, яка оцінюється. Метод угод базується на аналізі цін придбання контрольних пакетів акцій подібних підприємств. Метод галузевих коефіцієнтів дозволяє розрахувати орієнтовну вартість бізнесу на основі методичного інструментарію галузевої статистики [5, с.113].

Ми ж схиляємо свою увагу на витратний або майновий підхід, який дає змогу найбільш оперативно оцінити вартість агробізнесу за даними Актуарного (оціночного) звіту про фінансовий стан сільськогосподарського підприємства. Витратний (майновий) підхід до оцінки бізнесу розглядає вартість підприємства з точки зору понесених витрат. Балансова вартість активів і зобов'язань підприємства в наслідок інфляції, зміни кон'юнктури ринку, на основі використання методів обліку не відповідає ринковій вартості. В результаті чого, перед оцінником стоїть завдання про-

ведення коригування Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства. Для цього попередньо здійснюється оцінка обґрунтованої ринкової вартості кожного активу балансу окремо, потім визначається поточна вартість зобов'язань і, нарешті, із обґрунтованої ринкової вартості активів вираховується поточна вартість всіх його зобов'язань [5, с.111]. Тоді, як система актуарного обліку нівелює зазначену проблему. Оскільки актуарна фінансова звітність відображає узагальнену інформацію саме про ринкову вартість підприємства.

Витратний підхід включає такі методи, як: метод скорегованих чистих активів; метод ліквідаційної вартості [5, с.112].

На нашу думку, для оцінки вартості агробізнесу на основі актуарної фінансової звітності варто використовувати витратний підхід, а саме метод скорегованих чистих активів. Перш за все це обумовлено тим, що у складі вартості вітчизняних сільськогосподарських підприємств вагома частка належить матеріальним активам. Останні, у структурі Актуарного (оціночного) балансу представлені біологічними активами, остенне викликане специфікою галузі.

Окрім того, алгоритм оцінки вартості бізнесу за даними актуарної фінансової звітності та на основі використання витратного підходу зводиться до обчислення різниці між чистими операційними активами та чистими фінансовими зобов'язаннями Актуарного (оціночного) балансу. В той час, як традиційний алгоритм оцінки вартості бізнесу на основі витратного підходу та публічної фінансової звітності налічує дев'ять етапів.

Актуарна фінансова звітність в умовах сьогодення набуває багатовимірної просторової інтерпретації в 5D-форматі. Вона будується на основі традиційної фінансової звітності, проте узагальненої у 3D-форматі згідно зарубіжного нетривіального підходу. Зміст 5D-формату актуарної звітності пояснюється тим, що перспектива зміни економічного потенціалу бізнесу у прогностичному періоді може бути, як позитивною, так негативною. В силу цього, просторова інтерпретація облікової інформації із системи актуарного обліку з 3D + t1 (4D), де t1 – це перспективний часовий лаг набуває 5D-формату.

Оцінка вартості агробізнесу України крізь призму інформаційного підґрунтя актуарного обліку та актуарної звітності в 5D-форматі сприятиме об'єктивному відображенню перспектив зміни економічного потенціалу вітчизняних сільськогосподарських підприємств. Все це в комп-

лексі забезпечить залучення необхідного обсягу іноземних інвестицій в його подальший розвиток в рамках плідної співпраці та партнерства Україна-ЄС. Адже зарубіжні інвестори одразу будуть бачити сукупну суму чистих операційних активів та чистих фінансових зобов'язань зі структури Актуарного (оціночного) балансу (Актуарного звіту про фінансовий стан). Відповідно використання методу скоригованих чистих активів за даними актуарної звітності суттєво скоротить алгоритм даного методу в рамках витратного підходу, тобто підвищить його оперативність.

*Список використаних джерел:*

1. Відносини між ЄС та Україною: інформаційна довідка / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/29685/no-de/29685\\_uk](https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/29685/no-de/29685_uk)

2. Підсумки Ради асоціації Україна-ЄС: євроінтеграційний порядок денний на 2019 рік / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presh-all/2603150-pidsumki-radi-asociacii-ukrainaes-evrointegracij-poradok-dennij-na-2019-rik.html>

3. Конкурси програми ЄС Еразмус+2019 року тривають / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://erasmusplus.org.ua/novyny/1945-novi-konkursi-erazmus-2019-r.html>

4. Жак Ришар Бухгалтерский учет: теория и практика / Жак Ришар; [пер. с фр. под ред. проф. Я.В. Соколова]. – М. : Финансы и статистика. – 2000. – 160 с.

6. Оценка стоимости предприятия (бизнеса)/А.Г. Грязнова, М.А. Федотова, М.А. Эскиндаров, Т.В. Тазихина, Е.Н. Иванова, О.Н. Щербакова. – М. : ИНТЕРРЕКЛАМА, 2003. – 544 с.

5. Шигаев, А.И. Актуарный учет и использование его данных для управления / А.И. Шигаев; под ред. проф. В.Б. Ивашкевича. – М. : Магистр : ИНФРА-М, 2011. – 224 с.

**Матвієнків С.,**

*к. політ. н., доцент кафедри політичних інститутів та процесів,  
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені  
Василя Стефаника»*

**ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА  
НА ШЛЯХУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ТРАНЗИТУ**